

ISBN: 978-975-2482-89-0

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

Ketebe Yayınları: 47

Düşünce

Editör
Sezai Saraç

Kapak
Harun Tan

Düzeltili
Cihan Aldık

Mizanpaj
Nilgün Sönmez

KETEBE'DE
1. BASKI

Haziran 2018
İstanbul

ketebe.com

Ketebe Yayınları
Sertifika No. 34989
Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212.612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt
İhlas Gazetecilik A.Ş.
Matbaa Sertifika No: 12227
Merkez Mah. 29 Ekim Cad.
İhlas Plaza No: 11 A/41
Yenibosna Bahçelievler / İstanbul
Tel: 212.454 37 11

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ne aittir. İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

MANUEL CASTELLS | ALAIN TOURAINE
CRAIG CALHOUN | DAVID LYON
ANTHONY GIDDENS | MUSTAFA ARMAĞAN

Küresel Kuşatma Karşısında İnsan

HAZIRLAYAN
MUSTAFA ARMAĞAN

ÇEVİREN
ŞAHABETTİN YALÇIN

KETEBE

Mustafa Armağın

Urfalı bir anne-babanın çocuğu olarak Cizre'de dünyaya geldi (1961). Üniversiteye kadarki eğitim hayatını ilk yazı denemelerine başladığı Bursa'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 1985 yılında mezun olduktan sonra İÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde yüksek lisansa başladıysa da, yayıncılığın cazibesine kapılarak uzun yıllar İlim, Risale, İnsan, İz, Ağaç ve Etkileşim Yayınları'nda editör, yayın danışmanı ve yayın yönetmenliği görevlerinde bulundu. *İzlenim* dergisini yönetti.

Bugüne kadar 50 kitaba imza atan Armağın özellikle tarih yazıları ve kitaplarıyla geniş bir kitleye ulaşmayı başardı. Halen *Derin Tarih* dergisi genel yayın yönetmenliği ve KETEBE Yayınları'nda yöneticilik yapmakta, konferanslarının yanı sıra *Yeni Şafak*'ta haftalık tarih sohbetleri kaleme almaktadır.

Yaygın bir okur kitlesine ulaşan kitapları arasında şunlar sayılabilir:

Abdülhamid'in Kurtlarla Dansı (3 cilt), *Kızıl Elma Peşinde: Fatih Sultan Mehmed, Bir Ömür, Küller Altında Yakın Tarih*, *Büyük Osmanlı Projesi, Avrupa'nın 50 Büyük Yalanı, Osmanlı: İnsanlığın Son Adası, Kâzım Karabekir'in Gözüyle Yakın Tarihimiz, Kızıl Pençe, Fetih ve Fatih (derleme), Satılık İmparatorluk, Osmanlı'yı Kuran Şehir: Bursa'ya Şehrengiz, Petersburg'da Osmanlı İzleri, Cemil Meriç'in Dünyası (derleme), Cemil Meriç Konuşuyor (derleme), Türkçe Ezan ve Menderes, Yavuz Sultan Selim Han, Âsım'ın Nesli, Ayasofya Entrikaları.*

İçindekiler

Sunuş.....	7
Manuel Castells kimdir?.....	13
Castells'e göre İslamcılık ve küreselleşme.....	17
Mustafa Armağan	
Küreselleşmeye direnmek mi yoksa ona şekil vermek mi?.....	27
Craig Calhoun	
Enformasyon Çağı'nda küresel düşünmek Manuel Castells'in <i>Enformasyon Çağı</i> üzerine.....	69
Alain Touraine	
Ağ, benlik ve gelecek.....	85
David Lyon	
Ağ toplumunda küreselleşme ve kimlik Calhoun, Lyon ve Touraine'e Cevap!.....	103
Manuel Castells	
Enformasyon teknolojisi ve küresel kapitalizm.....	133
Manuel Castells	
Manuel Castells'in ağ toplumunun yükselişi üzerine.....	169
Anthony Giddens	

Sunuş

Manuel Castells, *The Wall Street Journal* tarafından “sanal âlemin ilk büyük filozofu” olarak nitelendirilirken, *The Guardian* onu “çağımızın en mümtaz düşünürlerinden biri” olarak tarif etmiştir. Anthony Giddens ve Peter Hall ise onu Max Weber ve Karl Marx’a benzetmiştir.

Manuel Castells’in ufuk açıcı kitabı 3 ciltlik *The Information Age: Economy, Society and Culture* (*Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür*) enformasyon (bilgi) çağının toplumsal ve ekonomik dinamiklerini gözler önüne serme iddiasında bir kitaptır.

Küresel ekonomiyi karakterize eden şey, anında gerçekleşen enformasyon, sermaye ve kültürel iletişim akışı ve alış-verişidir. Castells’e göre bu akışlar, hem tüketimi, hem de üretimi biçimlendirmektedir. Castells, üçlemesinin *The Rise of the Network Society* (Ağ Toplumunun Yükselişi) adını taşıyan ilk cildinde yenileşme ile uygulamayı ve enformasyon ağlarının dışında kalan tüm ülke ve milletleri marjinalleştiren ve onları gereksiz bir konuma sürüklemekle tehdit eden küreselleşme süreçlerini tasvir eder.

Castells, ağ (network) toplumunun kültürünü, kurumlarını ve örgütlerini ele alırken çalışma ve iş hayatındaki eşzamanlı dönüşüme dikkat çeker. Ona göre gelişmiş ekonomilerde üretim bugün nüfusun sadece eğitim almış bir kesimine dayanmaktadır. Öyle ki, çoğu ekonomi artık nüfusun üçte biri yahut daha fazlası olmadan da yürüyebilir durumdadır. Castells, bu durumun kitlesel işsizliğe değil de, emek ve iş hayatının esnekliğine ve bireyselliğine yol açacağını, dolayısıyla toplumsal yapıda yüksek derecede bölünmelere neden olacağını iddia eder. Castells Sonuç bölümünde ise teknolojik değişimin medya kültürü, “gerçek sanallık kültürü”, şehir hayatı, küresel siyaset ve zamanın mahiyeti üzerindeki etkilerini irdeler.

Power of Identity (Kimliğin Gücü) adını taşıyan ikinci cilt ise birbiriyle çatışan iki eğilimin, küreselleşme ile kimliğin açıklamasını içerir. Castells’e göre, enformasyon teknolojisi devrimi ve kapitalizmin yeniden yapılanması, ağ toplumuna yol açmakla kalmamış, aynı zamanda müşterek kimlik ifadelerinin de artmasına neden olmuştur. Bunlar ise kültürel tekillik ve hayat ile çevrenin kontrolü temelinde küreselleşmeye karşı bayrak açmış durumdadır. Castells insani ilişkileri en temel düzeyde değiştirmeyi amaç edinen feminizm ve çevrecilik gibi hareketlerle Tanrı, millet, kavim, aile ve yerelliğe dayanarak direnç gösteren tepkisel hareketlerin kaynağını, amacını ve etkilerini irdeler.

Castells’e göre bugün varoluşun temel kategorileri, teknoekonomik güçler ile dönüştürücü toplumsal hareketlerin çelişkili tehdidi altındadır. Bu iki zıt trendin arasına sıkışmış görünen ulus-devlet, artık sorgulanmaktadır ve bu sorgulamaya biza-ti siyaset demokrasi kavramının kendisi de dahil edilmiştir.

Castells, üçlemesinin *End of Millenium* (Binyılın Sonu) adlı son cildinde, ağlarla kimliğin etkileşiminin meydana getirdiği küresel-toplumsal değişim süreçlerini inceler. Sovyetler Birliği’nin çöküşüyle incelemesine başlayan Castells, bunu en-

düstriyel devletin enformasyon çağına ayak uyduramamasına bağlar. Castells dünyadaki eşitsizlik, kutuplaşma ve toplumsal dışlanmayı; Afrika, şehir yoksulluğu ve çocukların kötü durumundan hareket ederek göstermeye çalışır. Ayrıca küresel bir suç ekonomisinin (kriminal ekonomi) oluştuğunu da belgelemeye çalışır. Castells, küresel ekonominin en dinamik bölgesi olarak Asya Pasifik'in ortaya çıkışının siyasi ve kültürel temellerine eğilir. Avrupa Birliği'nin çelişkilerini de gösteren Castells, alternatif olarak "ağ devlet" kavramını salık verir.

Prometheus dergisi, 3. sayısında kapaktan büyük bir tartışmayı başlattığını duyurur. (Ne yazık ki, bu profesyonel dergiye hangi yıl yayımlandığına dair bir kayıt düşülmesi unutulmuştur. -Yoksa bilerek mi böyle yapıldı?- Muhtemelen 1999 veya 2000 yılı olmalı.) Bu tartışma, yeni binyılın başlangıcında yapıldığına göre, hem 20. yüzyılı, hem de 21. yüzyılı hakkında değerlendirecek bir konu veya düşünür seçilmiş olmalıydı. Öyle de olmuş nitekim. Kapakta C21ST gibi bir şifre yer alıyordu ve bu şifreyi benim şair dekoderim "Saat 21. Yüzyıl Suları" gibi bir anlama çeviriyordu.

Prometheus'un o sayısını, yalnız Alain Touraine, Craig Calhoun ve David Lyon'ın Castells ve muazzam üçlemesi *The Information Age* hakkındaki yazılarını değil, aynı zamanda neredeyse bütün makalelerini âdeta yuttum. Türkiye'de bulamadığım iki sayısına da internette kısmen ulaştım ve gerçekten de birbirinden ilginç yazılarla dolu olduğunu gördüm bu derginin. Derginin editörü kuantum fizikçisi Manjit Kumar'a, bir e-posta mesajıyla dergilerini çok beğendiğimi ve Castells'in eleştirmenlerine cevap vereceği vaat edilen 4. sayının ne zaman çıkacağını sordum. Kumar, 4. sayının hazırlanmakta olduğunu söylüyor ama dergisinin Türkiye'den böyle bir yankı bulacağını da hiç beklemediğini ekliyordu cevabında.

Nitekim 4. sayı ve Castells'in cevabı birkaç ay sonra çıktı.